

РОЗСТРІЛЯНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

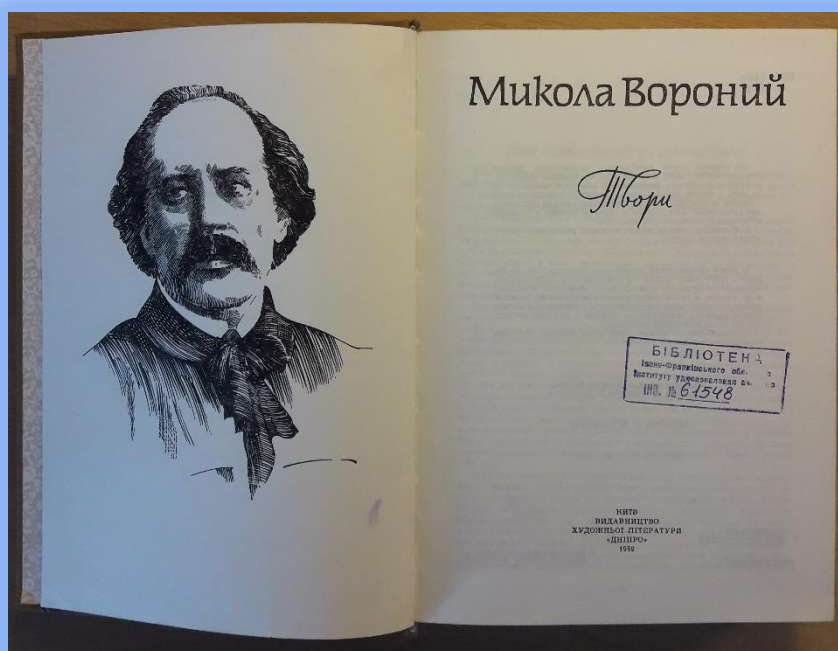
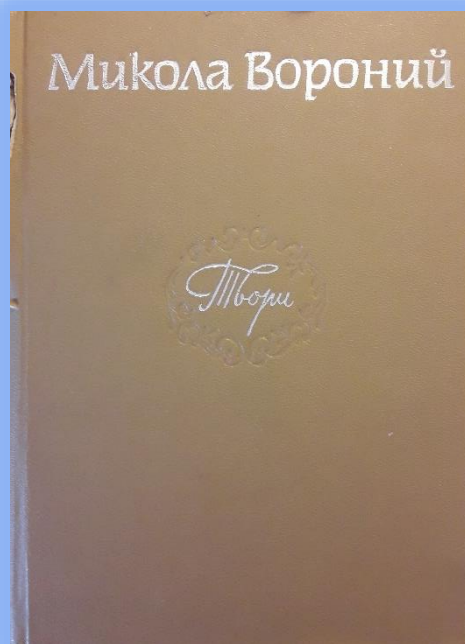
Цикл бібліографічних оглядів
про українських письменників і
поетів -- жертв сталінських
репресій

Частина 3

Мета огляду літератури: ознайомити читача з творами «Розстріляного Відродження», розповісти про письменників, їх творчість та продемонструвати книги, в тому числі і ті, що зберігаються у фонді бібліотеки інституту. Огляд буде складатися з 3-х частин. В першій частині мова піде про Миколу Зерова, Григорія Косинку, Валер'яна Підмогильного та Олеся Досвітнього. У другій частині -- про Михайла Драй-Хмару, Антіна та Івана Крушельницьких, а у третій – про Миколу Вороного, Миколу Куліша, Миколу Хвильового та Євгена Плужника.

Благословімо страчених та їх книги

**Хай подвиг загиблих
кличе на подвиг живих**

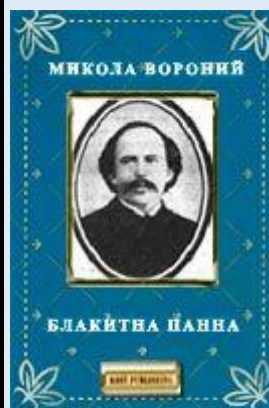
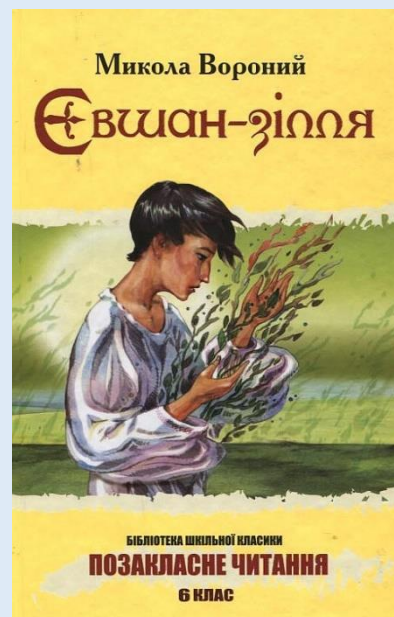
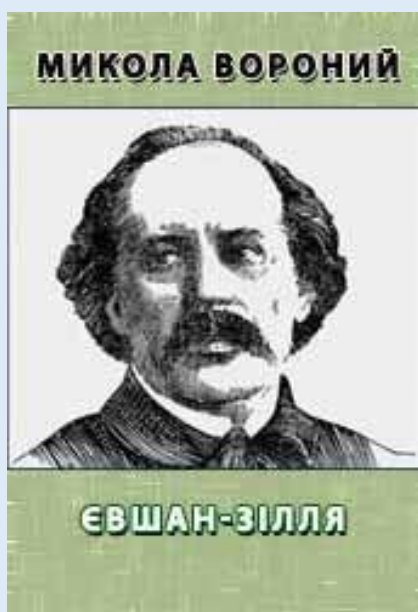

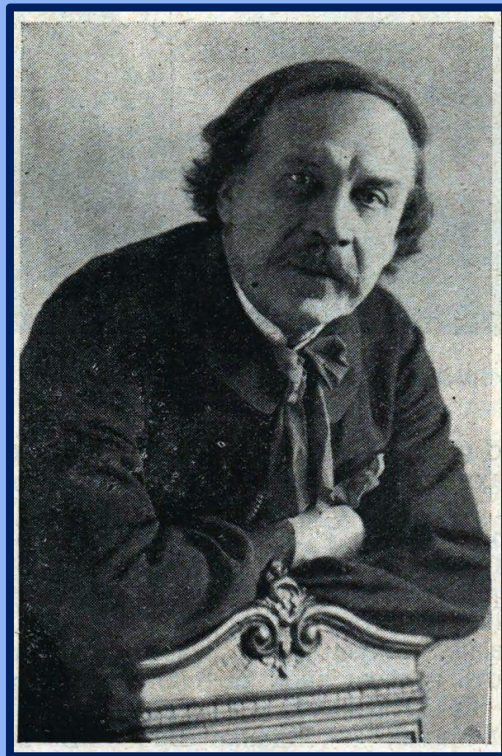
Вороний М.К. Твори М.К. Вороний / М.К. Вороний; упоряд., підготов. текстів, передм. та прим. Г.Д. Вервеса. – К.: Дніпро, 1989, -- 687 с.

Пропоноване видання містить поетичний доробок відомого Українського поета (1871-1940), який своєю плідною творчою працею сприяв розширенню ідейно-тематичних обріїв української поезії і опануванню нею нових форм. Його інтимна

та громадянська лірика належить до непересічних художніх цінностей і свідчить про істотний внесок поета у розвиток вітчизняної демократичної культури. Крім оригінальних поезій, до книжки також увійшли поетичні переклади з російської, французької («Марсельєза») та інших мов, а також вибрані статті, рецензії, теоретичні праці з питань драматургії, театру, малярства, спогади про видатних сучасників. Книга зберігається в бібліотеці інституту.

Сучасні книги Миколи Вороного

Микола Вороний

Микола Вороний та його син Марко

Микола Кіндратович Вороний (псевдоніми – Арлекін, Віщий Олег, Кондратович, Сірюк та ін.) народився 6 грудня 1971 р. на Катеринославщині в сім'ї ремісника. Коли йому було півроку, батьки переїхали на Слобожанщину. «Українську громаду». У в Харківському і Ростовському реальних училищах, згодом – у гімназії в Ростові-на-Дону.

Ще гімназистом починає писати вірші, захоплюється творчістю Т. Шевченка, театром М. Кропивницького, політичною літературою. Потрапляє в поле зору поліції (арешти, обшуки). М. Вороному заборонили вступати до університету, проживати в Петербурзі та університетських містах. З драгоманівцем С. Єрастовим організував у Ростові-на-Дону «Українську громаду». У Харкові перебував під впливом таємного «Братства тарасівців». Мав намір виїхати до Болгарії і вступити до Софіївського університету, куди вабила його постать улюбленця революційної молоді М. Драгоманова. Але в день його приїзду до Львова надійшла телеграма, що М. Драгоманов помер.

Навчався у Віденському університеті, потім у Львівському, зближується з І. Франком, увиходить до редколегії журналу «Житє і слово», працює режисером у театрі «Руська бесіда».

З 1897-го по 1900 р. – актор трупи М. Кропивницького.

Видав збірки віршів «Ліричні поезії» (1911), «В сяйві мрій» (1913), виступив з театрознавчими статтями.

«В революції 1917 року – пише М. Вороний в автобіографії, -- я брав дуже енергійну участь, особливо на початку (при моїй участі організовувалось перше ядро Центральної ради, влаштовував мітинги...)».

Восени 1917 р. став директором і режисером «Національного театру», який відкрив своєю постановкою «Пригвожденних» В. Винниченка. «Були перспективи вступити до уряду, я поздержався, захоплений театральним хаосом, -- пише він у автобіографії, -- Далі: голод, морози, пайки і ускладнення моєї хвороби неврастенії кишок». Змучений і виснажений, поет у 1920 р. емігрував до Варшави (їхав з неохотою, з мусу»), де працював «старшим аташе з правами радника» при УНРівському уряді (для зв'язку з культурними колами Польщі). У Варшаві видав збірку поезій «За Україну» (1921). Переїхав до Львова, де викладав у консерваторії та в організованій ним драматичній школі, видав театрознавчі книги «Режисер», «Драматична примадонна, мистецтвознавчу – «Пензлем і пером».

Повернувся на Радянську Україну 1925 року. У тодішній пресі творчість поета розглядалася в основному у вульгарно-соціологічному трактуванні, йому закидали «модернізм» і «буржуазність».

Працював викладачем на кафедрі художнього читання Харківського музично-драматичного інституту. Переїхав до Києва, де 1928 р. відсвяткував 35-ліття своєї літературної творчості. Вийшовши на пенсію, працював у ВУФКУ, в «Укртеатркіновидаві», писав статті, кіносценарії, перекладав лібретто.

Перу М. Вороного належить низка перекладів із світової поезії, зокрема «Інтернаціоналу», «Марсельєзи», «Варшав'янки», творів Ю. Словацького, О. Пушкіна, М. Гумільова, Данте, П. Верлена, М. Метерлінка та ін.

28 березня 1934 р. уповноважений секретно-політичного відділу ДПУ УРСР Акимов (Егідес) виніс постанову про початок попереднього слідства у справі М.К. Вороного, якому інкримінувалась «контрреволюційна діяльність». Того ж дня в ДПУ на Вороного було заповнено анкету обвинувачуваного, допитали його, а також (як свідків) Любомира Дмитерка, Аркадія Добровольського, Івана Ле, Петра Колесника – всі вони поцінували творчість М. Вороного як «буржуазно-естетську і націоналістичну», а самого поета як «трубадура націоналістичної контрреволюції». Всі четверо фігурують в обвинувальному висновку – авторам якого вельми згодилися наведені вище оцінки: «Допитані свідки Іван Ле, Колесник, Дмитерко і Добровольський показали те, що Вороний є ідеологом української націоналістичної буржуазії, що всі його праці є контрреволюційними, і Вороний з моменту приїзду з еміграції вів контрреволюційну націоналістичну агітацію».

М. Вороний під час допиту рішуче заперечував висунуті проти нього обвинувачення в приналежності до контрреволюційного підпілля.

З М. Вороного того ж дня 28 березня, взяли підписку про невиїзд. Отже, він цього разу уникнув тюремної камери ДПУ.

31 березня 1934 р. Особлива нарада колегії ДПУ УРСР ухвалила: «Вороного Миколу Кіндратовича ув'язнити у виправтудтабір строком на три роки, рахуючи строк з 28 березня 1934 року, з заміною на заслання у Казахстан на ой же строк, на місце заслання направити одиночним порядком».

Не маючи надії на повну свободу, хворий поет прохав керівництво ДПУ УРСР визначити місце заслання десь ближче – Воронеж, Сталінград, навіть Свердловськ чи Кавказ.

Судова трійка при колегії ДПУ УРСР 9 червня 1934 р. несподівано зглянулася й замінила йому трирічне заслання в Казахстан висилкою на той же строк – із забороною проживати в Україні, БРСР, Московській та Ленінградській областях.

Із показань арештованого сина поета Марка, а також з його листа із Соловків до матері в Чернігів видно, що М.К. Вороний жив у Воронежі, а пізніше в Бежиці.

Влітку 1937 р. М. Вороний з'явився в с. Глиняне Піщанобрідського району на Кіровоградщині (тоді Одеська область), а восени переїхав до м. Новоукраїнка. Тут почав працювати коректором у районній газеті, але невдовзі його було звільнено.

Жив на невеликі гонорари за переклади оперних лібретто («Кармен», «Ріголетто» та ін.). Ще до висилки написав кіносценарій за повістю І. Франка «Захар Беркут», який не був використаний через дорогу постановку.

Останній акт трагедії М. Вороного зафіксовано в архівній слідчій справі № 3945 («Фонд прекращенных дел») Одеського УНКВС. Ця справа була групова («Дело № 66162 по обвинению Павлюченко Логвина Ананьевича и др. (всего 13 чел). Начато 14 апреля 1938 г.»). Того ж дня арештували і М. Вороного. Як і всіх його посправників (12 селян Глиняного та інших сіл) – «за участь у контрреволюційній військово-повстанській організації». Обвинувачення членам групи були вигадані й неконкретні

(«дискредитував методи стаханівської роботи», «вів шкідницьку роботу по пониженню урожайності» і т.п.).

Про М. Вороного у постанові слідчого сказано: «В 1934 р. був засуджений колегією ОДПУ за контрреволюційну діяльність». Завербований відомим націоналістом Шимановичем (установлюється), завербував Гулика, компрометував заходи партії й уряду».

29 квітня 1938 р. особлива трійка при УНКВС Одеської області розглянула справу 13-ти і всім винесла вирок – «розстріляти».

Як свідчить записка із акта, вирок стосовно всіх, у тому числі й М. Вороному, було виконано 7 червня 1938 р. о 24.00.

Президія Кіровоградського обласного суду 10 листопада 1957 р. постанову трійки УНКВС по Одеській області від 29 квітня 1938 р. стосовно М. Вороного (та інших 12 осіб) скасувала, а справу на них припинила.

Про реабілітацію поета клопоталася президія правління Спілки письменників України.

Вирок особливої наради колегії ДПУ УРСР від 31 березня 1934 р. щодо М. Вороного скасовано висновком прокурора Київської області від 14 листопада 1989 р. (на підставі ст. 1 Указу Президії Верховної Ради УРСР від 16 січня 1989. «Про додаткові заходи по відновленню справедливості стосовно жертв репресій, що мали місце в період 30-40-х і початку 50-х років»).

Після реабілітації М. Вороного вийшли такі його книги : «Вибрані поезії» (1959), «Твори», «Театр і драма» (1989).

Марко Вороний

Варто ознайомити читача з долею сина Миколи Вороного Марка. Марко Вороний був поетом, друкувався в журналах з 20-х років. Автор збірок віршів для дітей «Будівники», «Коники», «Носоріг», «Станок», «Червоні краватки» (1930 р.), збірки поезій «Форвард» (1932 р.). Успішно виступав у жанрі сонета, особливо на релігійні теми. Кращі вірші цієї тематики («Молитва», «Церкви і янголи», «Різдвяна елегія», «Отчизна») увійшли до «Хрестоматії української релігійної літератури» (Мюнхен-Лондон, 1988).

Арештований 19 березня 1935 року в Києві органами НКВС УРСР за обвинуваченням в приналежності до контрреволюційної націоналістичної групи, що готувала повалення Радянської влади на Україні та ін.

9 жовтня 1937 року «трійкою» УНКВС по Ленінградській області Вороного М.М. засуджено до розстрілу. Вирок виконано 3 листопада 1937 року.

Ухвалою Військової колегії Верховного Суду СРСР від 23 січня 1958 року обидва вироки стосовно Вороного М.М. скасовано, а справу припинено за відсутністю складу злочину.

Текст І. Ільєнко

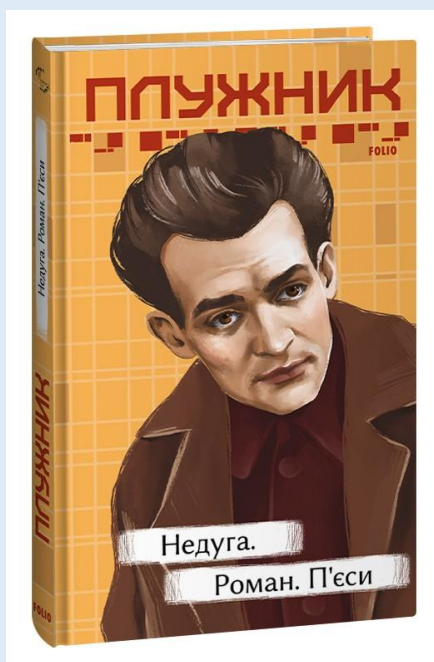
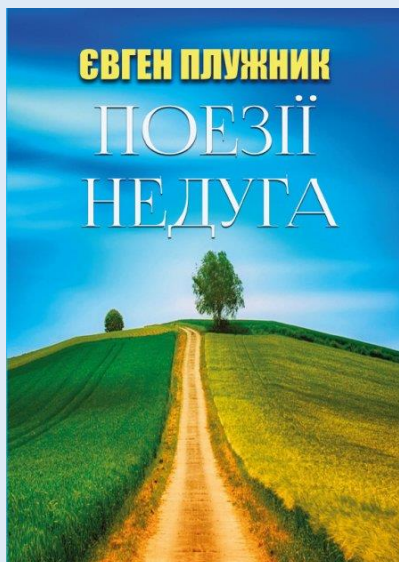

Плужник Є.П. Змова в Києві: роман, п'єси / Є.П. Плужник: упорядн., передм. та прим. Л.В. Череватенка. – К.: Український письменник, 1992. – 428 с.

Творчість репресованого в роки сталінізму Євгена Плужника (1898-1936 рр.) видавництво вже представляло читачам збірками його поезій (1966, 1988). Цього разу талант одного з найяскравіших представників епохи Розстріляного Відродження розкривається в поетичних та драматичних творах. Роман «Недуга», витриманий в урбаністичній манері, оповідає про життя київської інтелігенції двадцятих років, звички богеми, дає тонкий соціально-психологічний аналіз тогочасної сім'ї та суспільства. Збираючи матеріал, поет звів широке коло знайомих серед театральних завсідників, балерин та співачок. У п'єсах «Професор Сухораб», «У дворі та передмісті», «Змова у Києві» виразно втілено передчуття наступаючої реакції.

Книга зберігається в бібліотеці інституту.

Сучасні книги Євгена Плужника

Євген Плужник

Плужник Євген Павлович народився 26 грудня 1908 року в слобідці Кантемирівка Богучарського повіту Воронежської губернії в сім'ї дрібного торговця. Вчився у сільській школі, потім у Воронежській гімназії, звідки був виключений за участь у політичних гуртках. Весною 1919 р. приїхав до Києва працювати і вчитися, але вир громадянської війни змусив повернутися додому. Лише влітку 1921 р. вступив до Київського музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка, але не закінчив його, бо професійно зайнявся літературою.

Публікувати свої вірші Плужник почав 1924 року. Але, будучи надто вимогливим до себе, за десять років творчої праці видав лише дві поетичні збірки: «Дні» (1926) та «Рання осінь» (1927). А третя – «Рівновага» -- вийшла друком уже після смерті поета. Щоправда від ще був автором і роману «Недуга» (1928) та трьох п'єс: «Професор Сухораб», « У дворі на передмісті» (обидві опубліковані 1929 р.) і «Змова в Києві», яка вважалася втраченою і лише нещодавно відшукана в архівах й опублікована (1989).

На початку творчого шляху Є. Плужник перебував у літературній організації «Ланка», потім МАРС, котрі, за нормами тогочасної ортодоксальної критики,

вважалися попутницькими, пасивними, а то й ворожими до радянського суспільства. Тож і репресії звалилися на членів цих організацій в першу чергу – одразу після вбивства Кірова.

Ордер на арешт Є. Плужника і трус у його квартирі був виписаний 4.XII. 1934 р. Але ще 2 грудня уповноважена секретно-політичного відділу НКВС УРСР Гольдман скомпонувала постанову, що він «є членом контрреволюційної організації, був зв'язаний з націоналістичною групою письменників, вів контрреволюційну роботу. Знав про практичну діяльність організації по підготовці терактів». На підставі всього цього робився висновок, що «перебування його на волі є соціально небезпечним», а тому Є. Плужник підлягає «утриманню в спецкорпусі Київського обласного управління НКВС».

З перших допитів стало очевидним, що ДПУ «запланувало» викрити розгалужену підпільну контрреволюційну організацію письменників. Адже в ті дні одночасно були арештовані в Харкові Г. Епик, В. Підмогильний, М. Куліш та інші, в Полтаві – Г. Майфет, П. Ванченко, О. Ковінька та чимало інших письменників по різних містах України. У січні 1935 р. усіх їх приконвоювали в спецкорпус НКВС у Києві і організували 27-28 березня судовий процес виїзної Військової колегії Верховного Суду СРСР.

У холодних сирих камерах тюремного спецкорпусу різко загострився туберкульоз легень у Плужника, і він, розуміючи незворотність долі, не чинив опору в допитах. К видно з протоколів, звинувачений підписував те, що йому підсовував слідчий М. Хаєт.

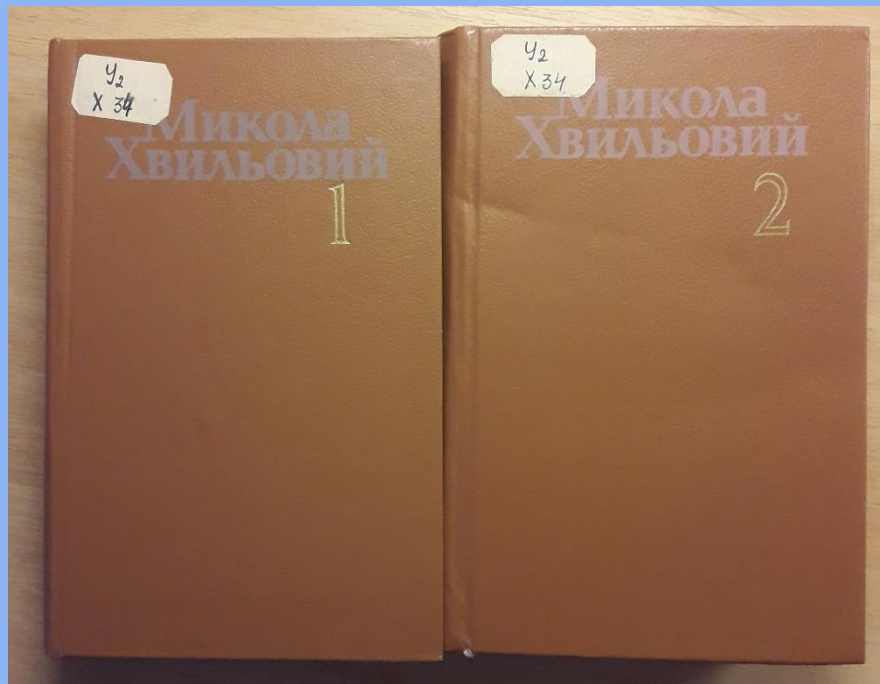
Вирок Є. Плужнику був, як і більшості підсудних цієї групи, -- 10 років ув'язнення в спецтаборах. А конкретніше – в Соловецьких казематах на далекій холодній Півночі, куди їхати разом з побратимами по заслання в «арештантських» вагонах поет вже не міг. Його, тяжкохворого, везли окремо.

На Соловках він в основному перебував у тюремній лікарні, зрідка писав листи на Україну. Останній лист датований 26 січня 1936 року. Його Є. Плужник вже продиктував, а дружині приписав власною рукою: «Присягаюся тобі, я все одно виживу!» На жаль, це було вже нереальним. Євген Плужник помер 2 лютого 1936 року і похований у братській могилі.

4 серпня 1956 року постановою Військової колегії Верховного Суду СРСР вирок Є. Плужнику скасовано і справу припинено «за відсутністю складу злочину».

Ім'я видатного поета України ще тривалий час було на задвірках історії літератури (за 30 років після реабілітації вийшла одна збірка поезій). Нині справедливість відновлюється остаточно. 1988 року вийшла найповніша книга поезій Є Плужника, опублікована віршована п'єса «Змова в Києві», підготовлене видання окремого тому драматургічної та прозової спадщини письменника.

Текст В. Мельника

Хвильовий М. Твори : у 2 т. / М. Хвильовий; упоряд. та передм. М.Г. Жулинського; прим. П.І. Майданченка; ред. О.В. Крєкотєнь. – К.: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1990

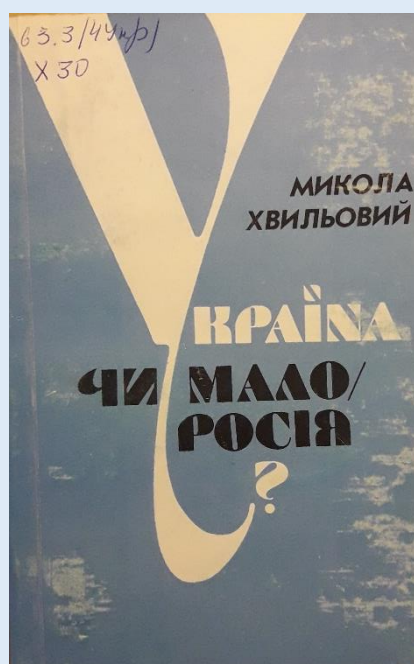
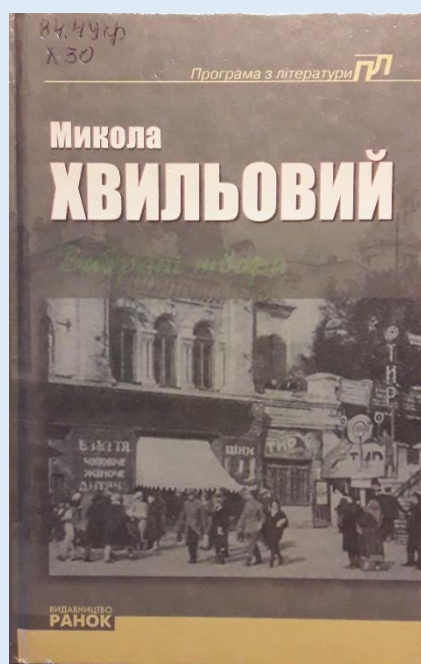
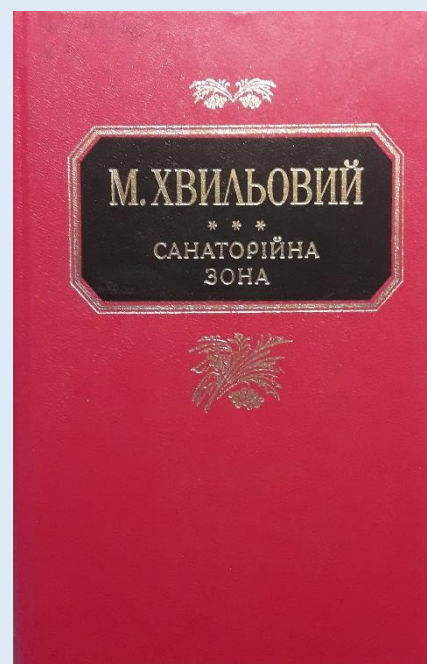
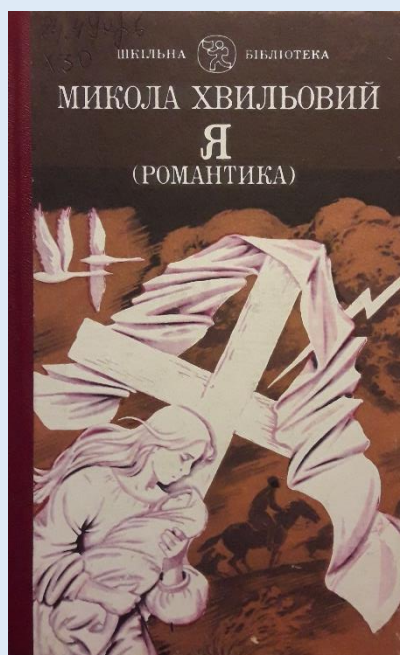
Т.1 : Поезія. Оповідання. Новели. Повісті. –650 с.

Т.2 : Повесть. Оповідання. Незакінчені твори. Нариси. Памфлети. Листи. –925 с.

У 1933 році пішов з життя український письменник Микола Хвильовий, прекрасний полеміст і активний організатор літературного процесу в Україні. Понад 50 років ім'я цього талановитого письменника було викреслене з історії української літератури. Його твори не перевидавалися, а прижиттєві видання були заборонені.

До першого тому увійшли поетична спадщина, а також проза 1921-1927 років. До другого тому входять художні твори 1927-1930 рр., незакінчені твори, зокрема роман «Вальдшнепи», другу частину якого свого часу було знищено цензурою, памфлети («Камо грядеши», «Думки про течії», «Апологети писаризму», «Україна чи Малоросія?» та ін.), листи до Миколи Зерова і Аркадія Любченка. Цей двотомник та інші представлені тут книги зберігаються в бібліотеці інституту.

**Книги Миколи Хвильового, які зберігаються у фонді бібліотеки
ОІППО**

Микола Хвильовий

Микола Хвильовий (Фітільов Микола Григорович) – одна з найтрагічніших постатей в історії української літератури. Як митець, що рвійно прагнув віднайти нове слово і нову ідею суспільного розвитку України, він намагався поєднати ілюзію комуністичної перебудови світу з національним відродженням духовності рідного народу і тому опинився в самому центрі літературних та політичних дискусій свого часу. Заповзятий полеміст, він то наступав на своїх опонентів, то каюся в неіснуючих гріхах і, зрештою потрапив у безвихідь. Шаленіючий шквал сталінських репресій змусив його накласти на себе руки, що сприймалось як протест проти сваволі властей і органічно доповнювало кривавий список їхніх жертв.

Народився він 13 грудня 1893 р. в с. Тростянець Охтирського повіту Сумщини. Батьки були вчителями, мали п'ятеро дітей, але на дванадцятому році шлюбного життя розлучились, і майбутньому письменнику ще змалку довелося вступати в роль старшого, допомагаючи матері виводити в люди менших братів і сестер. На шостому році навчання в гімназії він опиняється за її стінами, як учасник революційного гуртка, і після починає поєднувати самоосвіту з тимчасовими роботами то на посаді писарчука, то в заводських майстернях на Донбасі.

Після демобілізації з царської армії включився в революційний рух на боці Української Народної Республіки, а в 1919 році уже в складі Червоної Армії воює з денікінцями. Ставши членом партії більшовиків, гаряче повірив у її декларації і сповним ними свої перші поетичні проби. З 1920 року починається харківський період літературної біографії Хвильового. Його захоплюють ідеї пролеткультівства, про що він разом із В. Сосюрою і М. Йогансенем заявляє у вступному слові до виданого ними

збірника «Жовтень» (1921). Ставши членом «Гарту», займає ліві позиції як пролетарський письменник, а починаючи з 1923-1924 років проймається деяким розчаруванням наслідками Жовтневої революції.

У тому, що «Гарт» у 1925 році розпався і на його руїнах постала найпотужніша в художньому розумінні літературна організація 20-х років ВАПЛІТЕ, головна заслуга Миколи Хвильового. Центральною постаттю був він і в «Літературній дискусії» 1925-1928 років, відстоюючи необхідність самобутньої української літератури, її орієнтування на європейський і світовий художній рівень, розвінчуючи пісне просвітянство, графоманство і спекулятивне пристосуванство. Кинувши в ході дискусії гасло «Геть від Москви!» (в значенні – геть від орієнтації на російську літературну традицію), Хвильовий викликав на себе вогонь критики не лише літературних, а й ідеологічних опонентів, посилений значною мірою листом Сталіна до Кагановича, де була вказівка боротися «з крайнощами Хвильового в рядах комуністів». Відтоді в літературний побут міцно ввійшов термін «хвильовізм», що в найбільш крайньому значенні ототожнювався з фашизмом.

Свої погляди на шляхи розвитку України і її літератури Хвильовий виклав у збірниках памфлетів «Камо грядеши» (1925), «Думки проти течії» (1926), у статтях «Апологети писаризму», «Україна чи Малоросія» та ін. Літературне обличчя письменника постало в прозових творах «Сині етюди» (1923), «Осінь» (1924), повісті «Санаторійна зона», першій частині роману «Вальдшнепи».

Народженню нової людини, за концепцією Хвильового, успішно сприяли тільки початкові етапи революційних перетворень у країні, але згодом почались деформації й виродження, що виявлялось в оміщанення ідей більшовизму, в дегенерації свідомості колишніх революціонерів. Аналітичний розтин такої суспільної ситуації письменник пробував здійснити в романі «Вальдшнепи», але зіткнувся з непереборними труднощами, збився навіть на відверто хибні міркування і потрапив зрештою під удари критики як зліва, так і справа. Суто художні конфлікти переростали в нього в конфлікти ідеологічні.

Самогубство Хвильового було, по суті, логічним фіналом для художника з трагічним світовідчуванням. Перші думки про самогубства навідували його ще в 1924 році, про що він сповіщав в одному з листів до М. Зерова, а стали реальністю 13 травня 1933 року. Будучи переконаним, що ідеї революції змито разом з калом у каналізаційну трубу («Вальдшнепи»), Хвильовий, проте, навіть перед смертю не міг розлучитися з вірою, що комунізм – ідея все-таки животворча. «Хай живе комунізм. Хай живе соціалістичне будівництво. Хай живе комуністична партія», -- такими лозунгами (щоправда, без знаків оклику) завершувались його передсмертні записки.

За свідченням Ю. Смолича, який у «Розповідях про неспокій», зізнався, що спостерігав за сценою самогубства М. Хвильового з вікна, яке випадково було навпроти вікон квартири автора «Вальдшнепів», передсмертні записки Хвильового кудись були зникли, а зміст їх він запам'ятав майже дослівно. Повернуто їх у літературний обіг лише у 1988 році. З них стало відомо, що приводом для самогубства Миколи Хвильового був арешт колишнього президента ВАПЛІТЕ Михайла Ялового: в

тому арешті Хвильовий побачив «розстріл цілої Генерації». А ширше – крах бідь-яких ілюзій щодо національного відродження України,

Текст М. Наєнка

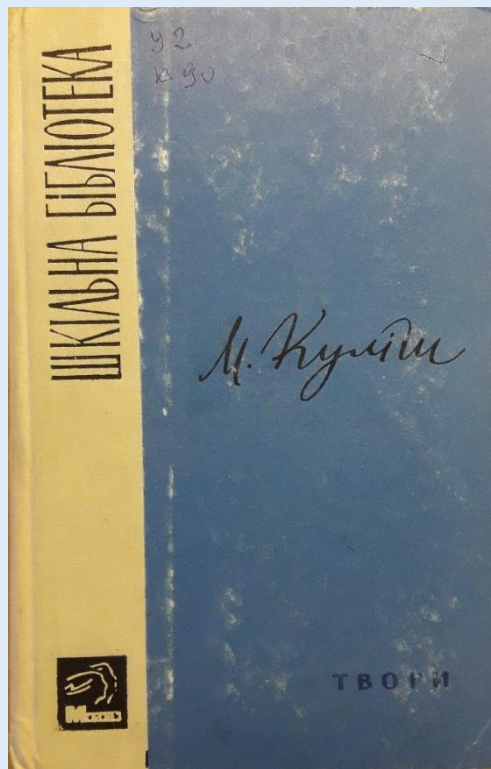
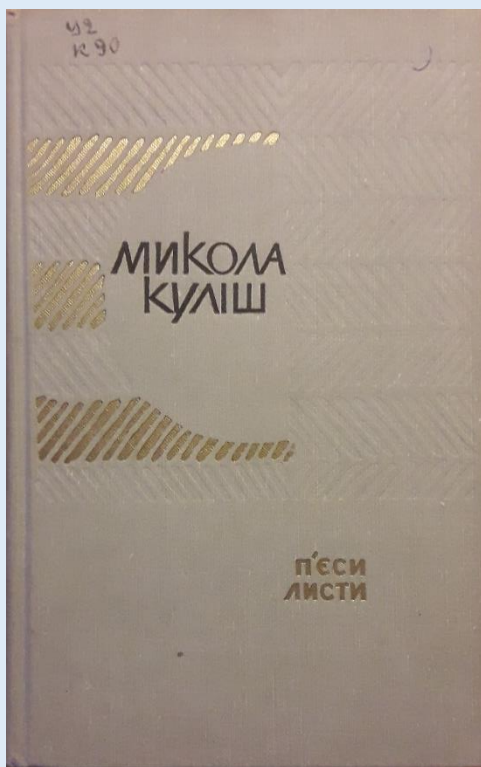

Куліш М. Твори : у 2 т. / М. Куліш; упоряд, підгот. текст. , вступ. стат., комент. Л.С. Танюка; реценз. Д,Т. Вакуленка; ред. Н.В. Мельника. – К. : Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1990

Т.1 : П'єси. –509 с.

Т.2 : П'єси. Статті. Виступи. Документи. Листи. Спогади про письменника. – 877 с.

Книги, які зберігаються в бібліотеці інституту

Микола Куліш

Куліш Микола Гурович народився 5 грудня 1892 р. в с. Чаплинка на Одещині в сім'ї селян-незаможників. Після закінчення сільської школи навчався в Олешківському міському восьмикласному училищі. Екстерном склав екзамени на шість класів гімназії (1913) і поступив в Одеську школу прапорщиків.

Брав участь в імперіалістичній війні.

Після Лютневої революції 1917 – член полкового революційного комітету. Повернувшись додому, став головою Олешківської міськради. За гетьманщини перебував у в'язниці, а після звільнення служив помічником командира Дніпровського радянського полку, що входив до складу дивізії легендарного Федька. З 1920 року – начальник штабу Херсонської групи військ (бригади), воював із врангелівцями.

Після демобілізації працював в Олешківському повітовому виконкомі завнаросвітою. 1923-25 рр. – член колегії Одеського губвідділу наросвіти, редактор газети «Червоний шлях» у Зінов'євську (Кіровоград). Член ВКП(б).

Після написання першої п'єси «97», яка набрала розголосу на столичній сцені, переїхав до Харкова. Тут зблизився з М. Хвильовим і вступив до літературної організації ВАПЛІТЕ, а згодом став її президентом. В Харкові написав п'єси «Хулій Хурина», «Народний Малахій», «Мина Мазайло», «Комуна в степах», «Патетична соната», «Зона», «Отак загинув Гуска» та ін.

В цих драматичних творах Куліш гостро ставив проблему українізації, культурного розвитку свого народу, створив колоритні національні характери, які мали велику популярність у виконанні акторів театру Леся Курбаса «Березиль». Така творча діяльність спричинилася до виключення в 1934 р. з Комуністичної партії («за те, що писав антипартійні націоналістичні п'єси»). А 8 грудня 1934 р. під час похорону найближчого друга І. Дніпровського був заарештований просто на вулиці. Під час турсу в його квартирі № 33 письменницького будинку «Слово» забрано листування, різні документи і рукопис п'єси «Такі», доля якого до сьогодні лишається невідомою.

Звинувачення стандартні для всіх учасників міфічної групи «терористів». Щоправда, М. Кулішу ще приписувалося членство в ОУН.

На закритому процесі 27-28 березня 1935 року М. Куліша у складі великої групи «націоналістів» було засуджено виїзною сесією Військової колегії Верховного Суду СРСР на 10 років ув'язнення в спецтаборах.

Покару відбував на Соловках, де його тримали в ізоляторі як особливо політично небезпечного злочинця. Тому нікому з в'язнів не доводилося бачити його в тій похмурій фортеці за Полярним колом. Ця обставина сприяла виникненню чуток, пліток, загадок. Фальсифікувалася навіть дата смерті М. Куліша. Але документи судово-слідчої справи письменника свідчать однозначно: «особлива трійка» УНКВС Ленінградської області постановою № 83 від 9 жовтня 1937 року винесла М. Кулішу смертний вирок. Розстріляно видатного драматурга України 3 листопада 1937 р.

4 серпня 1956 р. Військовою колегією Верховного Суду СРСР М. Куліша реабілітовано посмертно за відсутністю складу злочину.

Текст В. Мельника

Бібліотека ОІППО

Жовтень 2023 р.